

Максименко О.О.

кандидат педагогічних наук, доцент,
науковий співробітник відділу порівняльної педагогіки
Інституту педагогіки НАПН України
osmaksku@ukr.net

ЗАКОНОДАВЧІ РАМКИ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: ГРОМАДСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ І КЕРІВНИК ЗАКЛАДУ

Поступовий процес реформування освітнього поля України і виведення його функціонування на засади демократизації та децентралізації уможливили докорінну зміну позицій учасників освітнього процесу та зацікавлених сторін, а саме: учнів, педагогічних працівників, батьків, громади тощо. Переміщення важелів від ієрархічного управління до спільного керування законодавчо закріплено з прийняттям низки законів (Закон України «Про освіту» (2017 р.), Закон України «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.).

Науковці та дослідники деталізують особливості державно-громадського управління у сучасних умовах української школи (В. Рогова, І. Лісова, І. Червінська, Г. Тодосова), проблему автономії як менеджменту школи (А. Сеїтосманов, О. Фасоля, В. Мархлевські, Н. Волкова), теоретичні питання керівництва та лідерства в умовах Нової української школи (Л. Задорожна, С. Здрагат, М. Гриньова), роль керівника навчального закладу (Л. Пшенична, М. Нетреба, О. Волярська).

Втілюючи нові принципи побулови держави, законодавчо самоврядування виокремлено та закріплено на кількох рівнях, а саме:

- на державному рівні: як легітимна форма місцевого управління – місцеве самоврядування як таке, що визнається і гарантується в Україні (Конституція України, Стаття 7) [1];
- на управлінському рівні: як спосіб громадське самоврядування та державно-громадське управління у сфері освіти (Закон України «Про освіту», Стаття 70) [2];
- на рівні закладу навчання: як громадське самоврядування в закладі освіти (Закон України «Про повну загальну середню освіту», Стаття 27) [3].

Громадське самоврядування в закладі освіти визначається як право учасників освітнього процесу безпосередньо та/або через органи громадського самоврядування брати участь у вирішенні питань організації та забезпечення освітнього процесу в закладі освіти, захисту своїх прав та інтересів, організації дозвілля та оздоровлення, брати участь у громадському нагляді (контролі) та в управлінні закладом освіти у межах повноважень, визначених Законом України "Про освіту", Законом України «Про повну загальну середню освіту» та установчими документами закладу освіти. Громадське самоврядування створюється органами самоврядування працівників закладу освіти, учнівського самоврядування, батьківського самоврядування, іншими органами громадського самоврядування (Закон України «Про повну загальну середню

освіту» Стаття 27, пункт 1, 3). Повноваження, відповідальність, засади формування та діяльності органів громадського самоврядування визначаються цим Законом та установчими документами закладу освіти Стаття 27, пункт 4) [3].

Керівник закладу освіти здійснює управління закладом загальної середньої освіти разом з засновником або уповноважений ним орган, педагогічною радою, вищим колегіальним органом громадського самоврядування закладу освіти.

Органи громадського самоврядування та піклувальна рада мають право брати участь в управлінні закладом загальної середньої освіти у порядку та межах, визначених Законом України "Про освіту", Законом України «Про повну загальну середню освіту» та установчими документами закладу освіти (Законом України «Про повну загальну середню освіту» Стаття 36, 37) [3].

Керівник – це особа, яка офіційно виконує функції управління колективом й організації його діяльності. Повноваження керівника закладу загальної середньої освіти визначаються законодавством та установчими документами закладу освіти (Законом України «Про повну загальну середню освіту» Стаття 38, 39) [3].

Керівник закладу освіти сприяє та створює умови для діяльності органів учнівського самоврядування (Стаття 28), співпарцюючи з усіма гілками громадського самоврядування та створюючи умови для діяльності їх органів (Стаття 38) [3].

Зважаючи на зміну формату діяльності згідно чинного законодавства та сучасні умови у країні, керівник має бути здатним реалізувати свій потенціал у професійному, особистісному та суспільному вимірах у навчальному закладі.

Таким чином, сучасне законодавство України визнає громадянського самоврядування на державному рівні і забезпечує його функціонування на управлінському та у закладах шкільної освіти з переліком повноважень повноправних учасників усіх зацікавлених сторін. Керівник позиціонується управлінцем колективної діяльності усіх груп учасників громадянських самоврядувань. Введення нової діючої сили – громадського самоврядування – переформатувало позиції учасників освітнього процесу та зацікавлених осіб, змінивши роль керівника навчального закладу, зацентрувавши увагу на його багатовекторній діяльності, а відтак і на вимогах до його кваліфікації та підготовки.

Література

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zacon2.rada.gov.ua/laws/show> (дата звернення: 25.03.2021).
2. Закон України «Про освіту»: Закон від 05.09.2017. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 25.03.2021).
3. Закон України «Про повну загальну середню освіту» Закон від 16.02.2020. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 25.03.2021).